

VĚDOMOSTNÍ SOUTĚŽ ZA POZNÁNÍM ČESKOSASKÉHO ŠVÝCARSKA

2023

SPRÁVA NP České Švýcarsko vyhlašuje již 23. ročník vědomostní soutěže, která přes dvě desetiletí prověřuje znalosti dětí i dospělých přírodovědnými i vlastivědnými otázkami.

V červenci 2022 zasáhl České Švýcarsko jeden z největších požárů v novodobé historii České republiky. Naše země se tak přidala k řadě evropských zemí, které v létě 2022 sužovaly větší či menší požáry. Z evropského pohledu sice požár v Českém Švýcarsku nepatřil k největším a ani nejničivějším, ale i přesto jsme jako téma letošního ročníku soutěže zvolili požáry v Českém Švýcarsku a především vývoj přírody po požárech.

1. Požár v Národním parku České Švýcarsko založil zatím neznámý pachatel v nočních hodinách 23. července 2022 v lokalitě nad obcí Hřensko, která se nazývá Malinový důl. Díky povětrnostním podmínkám, velkému suchu, skalnímu terénu a nepřízní počasí, kdy nepřicházely dlouhé dny žádné dešťové srážky, se oheň rychle šířil. K jeho uhašení došlo až 12. 8. 2022, kdy bylo požářiště předáno Správě Národního parku k dohašování drobných ohnisek. Až začátkem září, kdy přišly vydatnější dešťové srážky, se dalo konstatovat, že oheň je definitivně zažehnán.

Víte, jak velká plocha NP České Švýcarsko byla ohněm zasažena?

- a) 160 ha
- b) 1060 ha**
- c) 6000 ha

2. Lesní požáry mají své charakteristiky a je jich dle požárních metodik hned několik druhů. Během loňského požáru se v Českém Švýcarsku objevily jak pozemní, tak podzemí i korunový požár. Náročnost terénu pískovcových skal navíc způsobila, že se v mnohých místech, zejména roklích, požár díky komínovému efektu rozhořel a postupoval velmi intenzivně. Při korunovém požáru navíc odlétal hořící materiál do dalších lokalit a vznikala nová ohniska. Někde nebylo možné hasit jinak, než s pomocí letecké techniky a pomoc přicházela nejen z celé ČR, ale i z okolních států. Věděli byste, které evropské země se zapojily do hašení?

- a) Itálie, Švédsko, Německo, Slovensko, Polsko**
- b) Portugalsko, Švédsko, Maďarsko, Slovensko, Německo
- c) Itálie, Švédsko, Německo, Dánsko, Norsko

3. Území NP České Švýcarsko, stejně jako celý region střední Evropy, má bohatou historii lesních požárů. Dokazují nám to výsledky z paleoekologických průzkumů podpovrchových vrstev nebo i záznamy v historických dokumentech. Z lesnické evidence vyplývá, že např. od roku 1982 – 2014 proběhlo na území NP České Švýcarsko 86 požárů. Asi nejznámější historický lesní požár vypukl extrémně suchého léta mezi Pravčickou bránou a Winterbergem. Požár zasáhl na české a německé straně plochu 180 ha a podařilo se jej uhasit až z 8. – 9. září, kdy přišel liják. Víte, v kterém roce tento požár vypukl?

- a) v srpnu 1720
- b) v srpnu 1822
- c) v srpnu 1842**

4. České Švýcarsko je díky pískovcovému podloží a velkému zastoupení smrkových a borových porostů náchylné ke vzniku požárů, zvláště v období dlouhotrvajícího sucha a vysokých teplot. V roce 2006 se zde odehrál požár na ploše 17,9 ha. I u tohoto požáru se prokázalo, že jej založil člověk, a to skoro ve stejný den jako ten loňský - 22. července. Hašení probíhalo více jak týden a další dva týdny pak zaměstnanci parku dohašovali nová ohniska. Plocha požářiště byla ponechána samovolnému vývoji a po téměř 17 letech od požáru, dokazuje, jakou má příroda obdivuhodnou schopnost regenerace, protože je porostlá souvislou zelení včetně mladých borovic, ale i buků. Víte, jak se jmenuje místo, kde proběhl tento požár a nyní zde probíhá samovolná obnova, kterou můžete pozorovat z Mariiny vyhlídky?

- a) Havraní skála**
- b) Rudolfův kámen
- c) Mariina vyhlídka

5. V přírodě existuje určitá zákonitost, jak probíhá vývoj lesa nebo i jiného ekosystému po požáru či jiné kalamitě, kdy dojde ke zničení většiny organismů v daném prostředí. Díky této zákonitosti můžeme odhadnout, jak bude probíhat vývoj na požářišti v Českém Švýcarsku a jaké druhy se s největší pravděpodobností objeví jako první či ve kterém období můžeme naopak očekávat výskyt již vzrostlých stromů. Věděli byste jak se tomuto procesu odborně říká?

- a) selekce
- b) sukcese**
- c) sanace

6. Naprostá většina lesních požárů na našem území je způsobena lidskou činností (např. zakládáním ohňů, v důsledku kouření a hospodaření v lese). Požáry vznikají v přírodě ale nejen působením člověka. Mohou v menší míře vznikat i samovolně např. úderem blesku, což je asi u 1-2 % vzniklých lesních požárů, takže jsou přirozenou součástí vývoje v přírodě a některé druhy rostlin jsou tomu i uzpůsobeny. V Severní Americe se šišky některých borovic otevírají a uvolňují semena až teprve po požáru. I naše borovice lesní je díky hlubokým kořenům, silné borce nebo vysoko položeným větvím připravena na menší požáry. Existují i druhy rostlin, které se specializují na plochy spálenišť. Už krátce po požáru řada z nich byla pozorována i v Českém Švýcarsku. Patří sem různé druhy hub např. spálenitka uhelná, šupinovka spáleništní, ohnivka spáleništní nebo mechorosty porostnice mnohotvárná, zkrutek vláhojemný. Víte jak těmto druhům, které vyhledávají spáleniště, říkáme?

- a) anthrakofilní**
- b) anthrakofobní
- c) termofilní

7. Popel na spáleništích je cenným zdrojem minerálních látek (např. fosforu, draslíku, vápníku) pro rostliny. Dá se očekávat i podle zkušeností z předchozích požárů, že již rok po události se na zasaženém území objeví kromě hub a mechorostů, také kapradiny a rostliny, jejichž semena nebo oddenky v půdě neshořela, ale i semenáčky pionýrských dřevin. Ty vyhledávají právě nově vzniklá stanoviště po požárech nebo jiných kalamitách a stojí na počátku dlouhého vývoje nového ekosystému. Pionýrské druhy připravují svou přítomností stanoviště pro další druhy organismů a osidlují i místa, která jiným druhům nevyhovují. Jsou to takové průkopníci v rostlinné říši, kteří zvládají i nepříznivé podmínky. Víte, který druh uvedené dřeviny se neřadí mezi pionýrské?

- a) dub letní
- b) topol osika
- c) bříza bělokorá

8. Přestože požár není pro přírodu katastrofou, ale začátkem něčeho nového. Je potřeba si uvědomit, že při požárech mohou být ohroženy i lidské životy a majetek. Dopady rozsáhlých lesních požárů mohou být pro okolní obce dlouhodobější a často jsou i obtížně řešitelné. Každý návštěvník národního parku, ale i běžného lesa, by proto měl mít na paměti, že v lese platí zákaz rozdělávání ohně i kouření, což je zejména v posledních suchých letech více než aktuální pravidlo a jeho dodržováním se snižuje riziko vzniku požáru! Další podrobnější podmínky o tom, jak by se měl návštěvník chovat v národním parku, se uvádějí i v zákoně o ochraně přírody a krajiny. Každý národní park má také tato pravidla uvedena ve svém dokumentu. Víte, jak se tento dokument jmenuje?

- a) zákazy v národním parku
- b) pravidla pro návštěvníky
- c) návštěvní řád

9. Během požáru bylo kromě přírodního prostředí v národním parku poničeno několik turistických stezek, mostků, naučných tabulí, ochranných zábradlí apod., a tak byla a je i nyní řada míst turistům stále nepřístupných. Návštěvníci najdou aktuální informace o uzavřenosti stezek na webu Správy NP České Švýcarsko (www.npcs.cz). Na některých místech po požáru hrozí totiž řada nebezpečí, která se postupně odstraňují. Věděli byste, co Vás při vstupu do požárem zasažené plochy, nebo na dočasně uzavřené stezky může ohrozit na životě?

- a) pád ohořelých stromů, dýchací potíže ze zvýšeného výskytu popela
- b) pád ohořelých stromů, zřícení požárem rozpukaných skal
- c) infekce ze zvýšeného výskytu spáleništních hub, pád ohořelých stromů

10. Ve studii: „Jaké faktory ovlivnily vznik a šíření požáru v NP České Švýcarsko“ (studii nechalo zpracovat MŽP a je ke stažení na webu: mzp.cz) vědci potvrzují, že se z klimaticko-meteorologického hlediska náchylnost území celé střední Evropy k požárům dlouhodobě zvyšuje, a to zejména kvůli vzrůstajícím průměrným teplotám Loni v srpnu bylo sucho v Českém Švýcarsku nejintenzivnější za posledních 60 let. Globální změny klimatu, o kterých se v poslední době mluví, se tak odrážejí i v našem regionu zvýšením rizika požárů. Věděli byste, co je hlavní příčinou změn klimatu?

- a) porušení ozónové vrstvy vypouštěním freonů do ovzduší
- b) je to přirozený proces, který člověk nijak svou činností neovlivňuje
- c) uvolňování velkého množství skleníkových plynů (zejména oxidu uhličitého) během spalování fosilních paliv (uhlí, ropy, zemního plynu)

Pokyny pro soutěžící:

- Soutěží se ve čtyřech věkových kategoriích, v každé kategorii vybereme ze správných odpovědí tři výherce
- Ze tří nabízených odpovědí u každé otázky vyberte vždy jen jednu správnou možnost
- Řešení zašlete na adresu: Správa NP České Švýcarsko, Pražská 52, 407 46 Krásná Lípa nebo e-mailem: j.judova@npcs.cz nebo můžete odpovědět na otázky pomocí webového formuláře na www.npcs.cz/vedomostnisoutez
- Nezapomeňte uvést své jméno, věk a adresu bydliště
- Obálku nebo e-mail označte viditelně heslem **VĚDOMOSTNÍ SOUTĚŽ**

- Další informace na www.npcs.cz/vedomostnisoutez nebo na j.judova@npcs.cz a 775 552 790
- **UZÁVĚRKA SOUTĚŽE JE 2. ČERVNA 2023**

Pokud budete chtít, můžete použít tento odpovědní kupón.

23. ročník vědomostní soutěže „Za poznáním Českosaského Švýcarska“

téma: POŽÁRY V ČESKÉM ŠVÝCARSKU A PŘEDEVŠÍM VÝVOJ PŘÍRODY PO POŽÁRECH

1	A B C
2	A B C
3	A B C
4	A B C
5	A B C
6	A B C
7	A B C
8	A B C
9	A B C
10	A B C

Správnou odpověď zakroužkujte.

Jméno

Věk

Adresa

.....

e-mail:

Telefon